

АНОТАЦІЯ

Трофимчук К.І. Сучасна теопоетика і релігійно-філософський дискурс творів Івана Багряного. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 041 – Богослов'я. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України. – Київ, 2021.

Дисертація присвячена комплексному аналізу теопоетики, виникнення якої пов'язане з ім'ям Стенлі Гоппера, науковий метод якого формувався під особливим впливом філософії Гайдеггера, «підозрою» до метафізики, онтотеології, надприродного в дискурсі «смерті Бога», яке знайде визначення «екзистенційної і культурної недовіри», що наштовхнуть його на пошук нових шляхів «говоріння про Бога» на рівні глибинного психологічного і символічного, у сфері до-мисленнєвого, де теопоетика стане способом мислення про невимовне, а Бог – метафоричним, вербальним вираженням, артикуляцією особистого буття людини у світі. Так ідеї теопоетики, що виникають в 1970-х роках на хвилі захоплення суспільства ідеєю «смерті Бога», що розглядалася як загроза зникнення християнства, пошукують можливостей відновлення мови теології, але такої, що відповідатиме сучасному контексту. Однак вже до 1990-х проєкт «відновлення християнства», розпочатий Гоппером, відійшов у забуття. Згодом, вже у 2000-х, зародження підозри до християнських правих, зокрема через їх протести на ґрунті питань сексуальної етики, гендерної проблематики, соціальних і етичних стереотипів, тенденції перетворення релігії у форму насилля, систему, що замикається в собі, детермінували зацікавлення теопоетикою серед таких теологів, філософів, інтелектуалів як Роланд Фабер, Кетрін Келлер, Джон Д. Капуто, Річард Керні, Скотт Голланд, Мелані Дугвід-Мей та інших, але вже у нових і доволі різних постмодерністських визначеннях, інтерпретаціях, що прагнуть вступати в діалог з викликами сучасності. Континентальна філософія, що завжди цікавилася тісним зв'язком філософії з практикою життя, особливо такими темами як трансформації життя, розуміння тілесності

й лібералізації, критика процесів, методик, практик поневолення людини та пошук шляхів звільнення. Близкість окреслених багатоаспектних проблем релігійним конотаціям спасіння зумовила вагомий вплив на «нову» теопоетику, саме тому в центрі її уваги філософія Дерріда, Ліотара, Дельоза, Фуко, Рікера та інших. Якщо теопоетика Гоппера і Вайлдера зосереджувалася довкола жанрових форм, то «нова» теопоетика – на необхідності соціальної рівності і політичної справедливості. Як і перша, так і остання, теопоетика наголошує на міждисциплінарних підходах, що продовжує експерименти над дискурсами божественного, пошукуючи мови відкритого діалогу в прихильності до множинного і різного, де навіть любов Бога переживається у різноманітному розумінні цього Бога. Відкритість теопоетики до множинності інтерпретацій, акцент на її «людськості», відкритість до культури, увага до традиції і несприйняття абстракції, раціоналізму та стереотипів може виявити значимість української культурної спадщини для християнства сьогодення, занурюючись у вимір досвіду і щоденної практики та в переживанні божественного, а не в метафізичні концепції про Бога, що в їх абсолютизації можуть призвести до жорсткого фундаменталізму чи залишитися на рівні абстрактних висловлювань, далеких від людської реальності. На прикладі творчості Івана Багряного, зокрема його твору «Сад Гетсиманський», можна помітити христологічне та кенотичне акцентування форми життя, що резонує з кенотичними аспектами теопоетики, а головне тим, що теопоетика Капуто називає слабкою силою, бажанням божественного, що народжуватиметься з глибини відчаю маленької людини, поставленої на великий «конвеєр» тотального знищення. У дисертаційній роботі вперше в українській науці проводиться дослідження теопоетики та обґрунтовується її здатність розвивати міждисциплінарні, міжкультурні, міжконфесійні підходи. Аналізується, як саме теопоетика сприяє розвитку дискурсу про божественне, що стає перехрестям зустрічі різноманітних дискурсів, здатною надати цінність публічним дискусіям через діалогічний підхід.

Актуальність теми дослідження пов'язана з аналізом спроб подолання теологією та релігією їх маргіналізації. Модерн проводив систематичну роботу з маргіналізації теології, визначаючи її як нерелевантну для розуміння дійсності та досвіду. Однак це виключення, здійснене на користь позитивізму, ецієнтизму та раціоналізму, не було здатним уникнути трагедій ХХ століття, і «вкинуло» людину та суспільство в постмодерн чи «плинний модерн», сповнений сумнівів, питань та суперечностей, у невизначеності, без опорних точок.

У такому сценарії теологія відновлюється у пошуках релевантних та адекватних відповідей на досвід людини та сучасного суспільства, не стільки завдяки відродженню догматичного виміру, але завдяки наявності діалогу взаєморозуміння з людиною та самим суспільством. Інакше кажучи, еклезіальна спільнота має можливість брати участь у відкритому просторі обміну, щоб зрозуміти потреби, проблеми та питання, якими живе соціально-політична дійсність, з метою розвитку теології, здатної розуміти, говорити та реагувати на потреби і виклики часу.

Теопоетика виступає відкритим та уважним співрозмовником у такому «партнерстві» з найрізноманітнішими людьми та групами суспільства, які активно шукають нові шляхи та способи реагування на питання конкретного та щоденного існування. Це спосіб до взаємності і солідарності у практичному просторі потреб, що характеризують суспільство на культурному, політичному, освітньому, громадському, церковному рівнях.

Створення простору для діалогу та зустрічей, породженого поглядом, який теопоетика звертає до реальності, включає різні конфесії та дисципліни, усвідомлюючи, що загальна напруженість пізнання реальності поза попередньо встановленими схемами може бути перекладена в спільну відповідальність за соціальні та громадянські проблеми, які зачіпають людей як в межах, так і за межами їхньої релігійної приналежності, культурної ідентичності та політичних вподобань.

Діалогічне бачення, реалізоване теопоетикою, зміщує центр ваги пошуку сенсу та відповідей з реакційно-захисної позиції на конструктивний підхід, який може виявитись ціннісним для всього сучасного суспільства, що дедалі більше роздирається імпульсами до партикуляризму окремих груп, з однієї сторони, й індеферентності чи дезорієнтації особистості, з іншої.

Варто зазначити, що в українському академічному просторі відсутні дослідження щодо поняття теопоетики, однак інтерес до теопоетичного дискурсу, що зосереджується на актуальних викликах, перед якими постала людина, може стати ціннісним практичним внеском у розбудову платформи діалогу, а також нових теоретичних досліджень, що ґрунтуються на міждисциплінарних, міжконфесійних, міжрелігійних, міжкультурних підходах.

Метою дослідження є комплексний аналіз сучасної теопоетики з увагою на її кенотичних аспектах та її застосування до аналізу релігійних ідей кенозису в українській літературі.

Об'єктом дослідження є теопоетичний дискурс ХХ - ХХІ століть.

Предметом дослідження є особливості теопоетичних напрямків, а також теопоетичне прочитання євангельської історії Христа та її інтерпретація в наративі роману «Сад Гетсиманський» Івана Багряного.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що теопоетика вперше комплексно досліджується у вітчизняному контексті, а також аналізується з урахуванням викликів і проблем українського суспільства ХХ - ХХІ століть. У межах дисертаційного дослідження було узагальнено та систематизовано основні ідеї ключових теопоетичних діалогів, а також доведено важливість «партнерства» теопоетики з теологією для повсякденного досвіду та потреб сучасної людини, де теопоетика стає способом, здатним повернути християнський дискурс у центр, поза формалізмами, схематизмами, що лише закривають церкву, чи теологічний дискурс, в собі.

Вперше досліджено особливості теопоетичних проєктів від їхнього зародження на межі діалогу мистецтва і релігії, власне теопоетики Стенлі

Гоппера і Амоса Вайлдера, і до сьогодні, що виникає на перетині філософії процесу, екотеології, феноменології і постмодернізму; виявлено, що на початках теопоетика зароджується на перехресті біблійної інтерпретації Бультмана, феноменології Гайдеггера, «релігійно-літературного руху», проте всі вище перераховані теопоетичні діалоги об'єднані дискурсом «смерті Бога», в яких теопоетика народжується як стратегії людського означення, тобто надання і створення значення у відсутності фіксованих значень доступних знанню чи вірі.

Виявлено, що розуміння і визначення теопоетики, яка розглядається в межах дискурсу «смерті Бога», залежить від визначення і розуміння того, що в конкретній теопоетичній пропозиції розуміється під «смертю Бога» і які висновки тому слідують; зіставлення різних теопоетичних пропозицій в такому контр-онтотеологічному дискурсі дозволило прийти до висновку, що попри спільне поняття «теопоетика», що їх об'єднує і бажання розвивати дискурс не в межах онтотеології чи негативної теології, до прикладу, Фабера, Капуто і Керні, все ж є кардинально різними в своїх витоках, проблематиках, герменевтиках, відрізняються сферою як теологічного, так і філософського впливу.

Оскільки теопоетика є дискурсом, що народжується на тлі підозри до метафізики і онтотеології, досліджено тео-поетичну відповідь-пропозицію в католицькому середовищі, що продовжує триматися метафізичних засад, в яких Бог залишається в категоріях суцього, головне під впливом теології Ганса Урса фон Бальтазара; обґрунтовано, що такий приклад тео-поетики є радше теопоезією, формою поетизування теологічного знання. Виявлено, що теопоетика, про яку говорить Карпентер є аналізом складного сплетіння теологічного і поетичного виміру мови Бальтазара, де поетика стає формою вираження його проекту метафізики, що, на думку її прихильників, необхідна для відповідей викликам сучасності. Також зазначено, що на відміну від Карпентер, «поетична теологія» Віладесау стане радше закликом до повернення теологічного дискурсу до поетично-естетичного, чуттєвого

виміру, на шляху до перетворення теології на «абстрактну» науку, його теологія наголошуватиме на «містагогічному» аспекті, що прагне направляти за межі концептуальної мови до досвіду Божої таїни - його проєкт чинитиме «помірний» опір надмірній раціоналізації теологічної мови, що зближує його з теологією Карла Ранера; виявлено, що такий погляд Віладесау наближає його «поетичну теологію» до поняття теопоетики Вайлдера.

В результаті дослідження теопоетики Дж. Капуто виявлено, що його теопоетична пропозиція є найбільш цілісним герменевтичним проєктом, що розширює свій дискурс до космопоетичних пропорцій. Теопоетика Капуто, як і його радикальна герменевтика, і слабка теологія зосереджені на соціально-політичному і етичному вимірах, саме тому і його герменевтика хреста наголошує на соціально трансформативних наслідках історії страждань і воскресіння Христа. Попри «спекулятивність» думки, в якій його можуть звинувачувати, доведено, що радикальна пропозиція теології хреста Капуто є глибоко моральною, що прагне вийти за рамки можливого, де практика любові, гостинності, справедливості народжується не як економічна вигода, але як бажання безумовного дару через прийняття повної невизначеності і несправедливості, що намагається рухатися периферією між апофатичною і катафатичною теологіями.

Виявлено, що «нова» теопоетика з іменами Фабера, Керні, Капуто переводить у вимір особистої відповідальності перед власними моральними сенсами, де бажання подолати існування абсолютів стає прагненням подолати ідеологію насилля і приблизити християнство до проблеми існування несправедливих страждань, які, на думку Капуто, християнство часто прагне уникнути через їхнє метафізичне обґрунтування.

Досліджено особливості христологічних аспектів теопоетичного дискурсу, множинності інтерпретацій євангельських історій і їхніх відповідей на соціальні, політичні, церковні виклики. Доведено, що як і у Капуто, так і Алвеша, Мей і Керні теопоетика концентрується навколо ідеї, що маніфестації Царства Божого мають відбуватися в конкретних соціально-політичних

реаліях земного життя, а не бути сподіваннями на новий політичний порядок за межами даної реальності, що, на їхні переконання, лиш знецінюють втілений досвід щоденного життя. Виявлено внесок Керні у теопоетичний дискурс в ключі його анатеїзму, власне як анапоетика і анакарнація, у тому, що він одним з перших порушує питання навколо «найсвіжіших» проблем, спричинених зловживанням виміром технологій, пандемією, досвідом ізоляції та дистанції, що Керні називає епохою «екскарнації» (знетілення), де безтілесні залежності відключають людину від реального життя, знецінюючи тактильний досвід, реальну присутність, перетворюючи людину на замкнену в собі.

Здійснена спроба теопоетичного прочитання українського художнього твору Івана Багряного «Сад Гетсиманський», і виявлено, що на відміну від західної ситуації, яка характеризується глибоким рівнем дехристиянізації культури та елімінації Бога з публічної сцени, український контекст все ще відзначається глибокою і поліфонічною релігійною чутливістю, є культурою, що знаходилася завжди на пограниччі двох світів; доведено, що в світлі цієї різниці західні категорії теопоетичного дискурсу можуть виглядати дещо «чужими» для української культурної герменевтики, попри те сьогодні вони пропонують українському середовищу можливість впоратися з триваючими, новими і навіть прийдешніми викликами, і відкрито зіткнувшись з ними, переосмислити з новим удосконаленням діалогічного і міждисциплінарного підходами.

Встановлено, що теопетика, у своїй відкритості до множинних інтерпретацій, яка завжди прагне виходити за межі окремих культур, релігій може стати запрошенням для української сторони у розбудові свого теопоетичного проєкту, як платформи для діалогу, через увагу до своєї культурної, мистецької спадщини і нових тенденцій. Доведено, що теопетика може стати запрошенням до трансформативного діалогу сучасної людини, що шукає сенс повсякденного існування в особистому та колективному вимірі, як у церкві, так і за її межами.

Набуло подальшого розвитку розуміння теопоетики як пропозиції до міждисциплінарної, міжкультурної, міжконфесійної діалогічності, а також можливостей формування власного теопоетичного дискурсу з урахуванням особливостей української культури; а також необхідність ґрунтовного критичного осмислення теопоетичних дискурсів.

Результати, отримані під час проведення дослідження, можуть бути використані при викладанні релігієзнавчих, теологічних та філософських дисциплін у вищих навчальних закладах, а також при формуванні стратегій відкритої взаємодії між різними суспільними групами.

Ключові слова: теопоетика, теопоезис, мітопоетика, космопоетика, анапоетика, критика онтотеології, тілесність, теологія хреста, радикальна етика, міждисциплінарність, діалогічність.

ABSTRACT

Trofymchuk K.I. Contemporary Theopoetics And Religious-philosophical Discourse In The Works Of Ivan Bahrianyi. – The manuscript.

Thesis submitted for Doctor of Philosophy degree in specialization 041 – Theology. – National Pedagogical Dragomanov University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kyiv, 2021.

The thesis is devoted to a complex analysis of theopoetics appeared with the name of Stanley Hopper. His scientific method was formed under the influence of Heidegger's philosophy, suspicions about metaphysics, ontotheology, distrust of the supernatural in the discourse of the Death of God, which finds in Hopper's approach the definition as the «existential and cultural mistrust» that pushed him for searching some new ways of «talking about God» at the level of deep psychological and symbolic horizons of meaning, in the realm of pre-thought, where theopoetics will be a way of thinking about the unspeakable, and God – a metaphorical, verbal expression, articulation of one's being.

Thus, the ideas of theoetics that emerged in the 1970s in the wake of society's fascination with the idea of the «death of God», that was also seen as a threat to the decline of Christianity, seek to restore the language of theology in its relevance to the context. However, by the end of 1990s, the project of «restoration of Christianity» started by Hopper had fallen into oblivion. Later, in the 2000s, the emergence of mistrust about politics of Christian rights (in particular because of their protests over sexual ethics, gender issues, social and ethical stereotypes), concerns about transformation of religion into modes of violence, self-contained system, determined interest in theoetics among such theologians, philosophers, intellectuals as Roland Faber, Catherine Keller, John D. Caputo, Richard Kearney, Scott Holland, Melanie Dugwid-May and others, but in new and quite different definitions, interpretations that seek to enter into a dialogue with the challenges of our time. Continental philosophy, which is always interested in the close connection of philosophy with the practice of life, especially in themes of the transformation of life, corporality, critique of processes, methods, practices of enslavement of individual and the search of ways to liberation, and its closeness to religious connotations of salvation, had a significant impact on the «new» theoetics, which is why it focuses on philosophy of Derrida, Lyotard, Deleuze, Foucault, Ricœur and others. While Hopper and Wilder's theoetics more centered around genres and forms of biblical texts, the «new» theoetics focuses on social equality and political justice, however, both the former and the latter, theoetics emphasizes interdisciplinary approaches that continue to experiment with discourses about divine in search of language that can open dialogue in commitment to the multiplicity and diversity, where even the love of God is experienced in different understandings of this God. Openness of theoetics to the plurality of interpretations, emphasis on its «fully human» character, openness to culture, attention to tradition, blacklisting of abstraction, rationalism and stereotypes can reveal the importance of Ukrainian cultural heritage for Christianity today, that does not immerse in big abstract conceptions, systems about God, which in their absolutization can lead to rigid fundamentalism or remain at the level of ordinary

statements far from human reality, but arises in the dimension of experience and daily practice. The works of Ivan Bahrianyi, mainly his novel *Garden of Gethsemane*, can be a good example of very kenotic emphasis of the form of life that resonates with the kenotic aspects of theopoetics, mostly with what Caputo calls a weak force, a desire of divine that arises from the depths of despair of a small man, placed face to face with totalitarian destruction. In this thesis for the first time in the Ukrainian science a research on theopoetics and its capability to develop interdisciplinary, intercultural, interfaith approaches was carried out. It analyzes how theopoetics contributes to the development of discourse about divine, which becomes a crossroads of meeting diversity of discourses, and able to add value to public discussions through a dialogical approach.

The significance of the research is related to the analysis of the attempt to overcome the marginalization of theology and religion. Modernity carried out a systematic work of marginalizing theology, defining it as irrelevant for the understanding of reality and experience. However, this exclusion, carried out in favor of positivism, scientism and rationalism, were not able to avoid the tragedies that the twentieth century left to history and «threw» a man and society into a post-modernity or «liquid modernity», full of problems, questions and contradictions and without reference points.

In this scenario, theology re-emerges as a possibility to search for valid and adequate answers for the experience of an individual and for contemporary society; not by revival of the dogmatic dimension, but in the availability of a dialogue of mutual understanding with the individual and with society itself. In other words, the ecclesial community has the opportunity to participate in an open and continuous exchange space to understand the needs, concerns and questions that animate the socio-political reality in order to develop a theology capable of knowing, speaking and responding to the needs and challenges of time.

Theopoetics stands as an open and attentive interlocutor in this «partnership» with the most diverse people and groups of society who are actively seeking new ways and tools to respond to the questions of concrete and daily existence. This is

the path of fraternization in the practical terrain of the needs that characterize society on a cultural, political, educational, civil and church levels.

The creation of spaces for dialogue and encounter generated by the gaze that theoetics turns to reality and theology as a hermeneutic of experience, involves different confessions and disciplines through the awareness that the common tension to know reality outside of pre-established schemes can be translated into shared responsibility for social and civil problems that affect people and communities beyond their religious affiliation, cultural identity and political preferences.

The dialogic vision implemented by theoetics shifts the center of gravity of the search for meaning and answers from a reactive-defensive position to a constructive approach that can turn out to be «revolutionary» for the contemporary society that, on the one hand, torn by the impulses towards particularisms of the factions, and, on the other, by the indifference or disorientation of the individual.

It should be outlined that there is no research on theoetics in the Ukrainian academic space, but the interest in theoetic discourse, which focuses on current challenges, can be a valuable practical contribution to the creation a platform for dialogue, and the encouragement of new theoretical researches based on interdisciplinary, interfaith, interreligious and intercultural approaches.

The purpose of study is to carry out a comprehensive analysis of contemporary theoetics with attention to its kenotic aspects, and its application to the analysis of religious ideas of kenosis in Ukrainian literature.

The object of study is the theoetic discourse of the 20th and 21st centuries. The subject of study is the features of theoetic currents, and theoetics as a method of reading the Gospel Story, and its interpretation by Ivan Bahrianyi in the narratives of his novel *Garden of Gethsemane*.

The scientific novelty of the study is that theoetics is for the first time comprehensively studied in the Ukrainian context, and also analyzed taking into account the challenges and problems of modern Ukrainian society. The research summarizes and systematizes the main ideas of key theoetic dialogues, and proves the importance of «partnership» of theoetics with theology for everyday

experience and the needs of modern person, where theo-poetics becomes a way to return Christian discourse to the center of actual life, beyond formalism, schematism, which only may close churches, or theology, in themselves.

The peculiarities of theo-poetic projects from their origin in 1970s around the dialogue between art and religion proposed by Stanley Hopper and Amos Wilder, to the new ones, which arises at the intersection of process philosophy, ecotheology, phenomenology, – postmodern currents, have been studied for the first time. It has been found that in the beginning theo-poetics arises at the crossroads of Bultmann's biblical interpretation, Heidegger's phenomenology, the «religious and literature movement», but all mentioned theo-poetic dialogues are united by the discourse of the Death of God, where theo-poetics was born as a strategy of creating values in the absence of fixed ones, available to knowledge or faith.

It was found that the understanding and definition of theo-poetics, which is considered within or after the discourse of the Death of God, depends on the definition and understanding of the notion of the «Death of God» and what conclusions follow. A comparison of different theo-poetic propositions in such a counter-ontological discourse leads to the conclusion that despite the common notion of «theo-poetics» that unites them, and despite the desire to develop discourse not within ontotheology or negative theology, for example, Faber, Caputo and Kearney, all they are radically different in their origins, problems, hermeneutics, and differ in the scope of both theological and philosophical influence.

Outlining the shape of theo-poetics mainly as a discourse of doubt about metaphysics and ontotheology, the study makes emerge that theo-poetic answer-proposition in the Catholic environment is continued to adhere to metaphysical principles of understanding of God in the categories of Being, mainly under the influence of Hans Urs von Balthasar's theology. It is underlined that such an example of theo-poetics is rather theo-poetry, a form of poetization of theological knowledge.

It is found that the theo-poetics that Carpenter speaks of is an analysis of the complex intertwining of the theological and poetic dimensions of Balthasar's

language, where poetics becomes a form of expression of his project of metaphysics, which, according to its proponents, is necessary to meet modern challenges. It is also noted that, unlike Carpenter, Viladesau's «poetic theology» rather is a call to return theological discourse to a poetic|aesthetic, sensory dimension; he emphasizes the importance of the «mystagogical» aspect of theology, seeking to move beyond conceptual language to the experience of God's mystery. His project will «moderately» resist the excessive rationalization of theological language, which brings it closer to the theology of Karl Raner. It was found that Viladesau's view brought his «poetic theology» closer to Wilder's notion of theopoetics.

It was found that the theopoetics proposed by Caputo is the most integral hermeneutic project, which expands its discourse to cosmopoetic proportions. Caputo's theopoetics as the discourse of *event*, his «weak theology», focuses on socio-political and ethical dimensions, which is why his hermeneutics of the Cross emphasizes the social transformative consequences of the story about the suffering and resurrection of Christ. Despite the «speculativeness» of the opinion, in which he may be accused, it was proved that the proposal of the Caputo as radical theology of Cross is deeply moral, seeking to go beyond the possible, where the practices of love, hospitality, justice do not arise as benefit of economics but as a desire for unconditional gift in acceptance of complete uncertainty, *undecidability* of life.

It was revealed that contemporary theopoetics with the names of Alves, Faber, Kearney, Caputo, because of the openness to different interpretations, translates into dimension of personal responsibility, where the desire to overcome the existence of absolutes becomes the desire to overcome the ideology of violence, and brings Christianity closer to the problem of unjust sufferings that often seeks to avoid them because of their metaphysical justification.

The peculiarities of kenotical aspects of theopoetic discourses, the plurality of interpretations of gospel stories and their responses to social, political, and ecclesiastical challenges were studied. It was described that theopoetics centers around the idea that the manifestations of the Kingdom of God should take place in the concrete socio-political realities of earthly life, without reliance on a new

political order outside this earthly reality, the last one, in their opinion, only devalues the embodied experience of everyday life. Kearney's contribution to theo poetic discourse in terms of his anatheism, as anapoetics and anacarnation, is one of the first that raises the very new issues caused by an abuse of new technology, pandemics, isolation, that Kearney name as an epoch of exarnations, where disembodied dependencies disconnect a person from real life, devaluing tactile experience, real presence, turning a person into a closed one.

It was made an attempt to read the Ukrainian novel «theo poetically», and it was found that in comparison to the Western scenario, which is characterized by an advanced level of de-Christianization of culture and the elimination of God from the public scene, the Ukrainian context is still marked by a profound and polyphonic religious sensitivity, and is culture that was always as a frontier of two worlds. In light of this difference, the Western categories of poetic discourse may appear limiting for Ukrainian cultural hermeneutics, however it may offer for Ukrainian milieu the opportunity to deal with a new and upcoming challenges, and face them with a renewed enhancement of its dialogical and interdisciplinary attitude that in the contemporary era has been fading.

It was underlined that theo poetics, in its openness to multiple interpretations, which always seeks to go beyond individual cultures, religions, can be an invitation for the Ukrainian side to develop its theo poetic project as a platform for dialogue, due to attention to its cultural, artistic heritage and new challenges. And in addition theo poetics can become an invitation to the transformative dialogue with contemporary person, who seeks the meaning of everyday existence in the personal and collective dimensions, both in the church and outside it.

Understanding of theo poetics as a proposal for interdisciplinary, intercultural, interfaith dialogue, as well as opportunities to form own theo poetic discourse taking into account the peculiarities of Ukrainian culture, and the need for a thorough critical understanding of theo poetic discourses were further developed.

The results obtained during the study can be used in the teaching of religious, theological and philosophical disciplines, and in the formation of strategies for open interaction between different people, religious, and social groups.

Key words: theoetics, theoiesis, mythoetics, cosmopoetics, anapoetics, critique of ontotheology, corporeality, theology of the cross, radical ethics, interdisciplinarity.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в українських фахових виданнях

1. Трофимчук К. Богословська ідея втілення Христа у творі Івана Багряного «Сад Гетсиманський» // Філософія і політологія в контексті сучасної культури, Випуск 5 (20), 2017, С. 68-80. ISSN 2312 4342.
2. Трофимчук К. Богословсько-релігійне осмислення образу Таємної вечері у творі «Сад Гетсиманський» // Практична філософія, № 4, 2017. С. 146-153. ISSN 2415-8690.
3. Трофимчук К. Зародження теоетики: Стенлі Гоппер і Амос Вайлдер // Освітній дискурс: збірник наукових праць / Голов. ред. О. П. Кивлюк. – Київ: ТОВ «Науковоінформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2021. – Випуск 31 (2). – С. 79-88. ISSN 2522-9699.

Статті в зарубіжних фахових видання та у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз

4. Ksenia Trofymchuk. The Theology of The Cross as part of John Caputo's Theoetics // European philosophical and historical discourse, 2021, Volume 7, Issue 1. – p. 99-104. ISSN 2533-4816.
5. Ksenia Trofymchuk. Theoetics of John Caputo // Virtus: Scientific Journal. Montreal, Canada. 2021. № 51. P. 21–25. ISSN 2410-4388.